

7. Мних, О., Сапотницька, Н. Поява нових експортних можливостей українських підприємств на міжнародних конкурентних ринках як стратегічний пріоритет формування інноваційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. (1-2), 75-80. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/233/295> (дата звернення : 30.05.2022)
8. Експорт в умовах війни. URL: https://export.gov.ua/business_during_war (дата звернення : 30.05.2022)
9. Kliuvak O., Vagner I. System of formation, evaluation and increasing of the level of international investment attractiveness of enterprises of the tourism industry in the context of innovative development. *Zeszyty naukowe WSTiE*. 2020. tom 17, rocznik IX, numer 1, S. 60-76. URL: <https://zn.wste.edu.pl/images/zn17a.pdf> (дата звернення : 30.05.2022)

References

1. Dolgova, L., & V. Ivanenko. "Foreign Economic Activity of Business Structures in Ukraine: Problems and Prospects of Development." *Path of Science*, vol. 7, no 10, 2021, pp 2007-2016. doi.org/10.22178/pos.75-8.
2. "Structure of foreign trade by types services." SSC of Ukraine, www.ukrstat.gov.ua/. Accessed 30 May 2022.
3. Poliakova, Ju. "Innovation component of export activities." *Entrepreneurship and Innovation*, no. (11-1), 2020, pp. 32-36. doi.org/10.37320/2415-3583/11.5
4. Ortigueira-Sánchez, L. C., Welsh, D. H. B, and W. C. Steinc. "Innovation drivers for export performance." *Sustainable Technology and Entrepreneurship*. vol. 1, is. 2, 2022. doi.org/10.1016/j.stae.2022.100013
5. "Cross-sector Export Strategy "Trade Information and Export Promotion"." Ministry of Economy of Ukraine, me.gov.ua. Accessed 30 May 2022
6. Kulhanik, O. "The effectiveness of the system of state export incentives." *Efektivna ekonomika*, vol. 11, 2020, www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8341. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.65. Accessed 31 May 2022
7. Mnykh, O, and N. Sapotnitska. "Appearance of new export features of Ukrainian enterprises on international competitive markets as a strategic priority for formation of innovative economy." *Innovative economy*, no.1-2, 2018, pp. 75-80, inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/233/295. Accessed 30 May 2022
8. "Export during the War." *Diia Bussiness*, export.gov.ua/business_during_war. Accessed 30 May 2022.
9. Kliuvak, O., and I. Vagner. "System of formation, evaluation and increasing of the level of international investment attractiveness of enterprises of the tourism industry in the context of innovative development." *Zeszyty naukowe WSTiE*, no. 17, IX, 1, 2020, pp. 60-76, zn.wste.edu.pl/images/zn17a.pdf. Accessed 30 May 2022

УДК 339.923

doi: 10.15330/apred.1.18.168-186

Родіна О.Г.¹, Данів Р.В.²

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра міжнародних економічних відносин,
вул. Чорновола, 1, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
¹тел.: 099-282-11-22,
e-mail: Rodinaoksana78@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-9516-0936

²тел.: 095-497-91-20,
email: roksolana.petruniak.18@pnu.edu.ua,

Анотація. Статтю присвячено дослідженню співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, аналізу позитивних та негативних аспектів співпраці та визначенню конкретних важелів підвищення ефективності залучених кредитних ресурсів міжнародних валютно-фінансових організацій в національну економіку, особливу увагу приділено аналізу діяльності таким організаціям: Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Європейський банк реконструкції та розвитку. На шляху інтеграції у світовий економічний простір Україна налаштовує співробітництво з різними міжнародними організаціями, у тому числі фінансовими. Валютно-фінансові організації відіграють важливу роль як у регулюванні світової економіки, так і в економічному розвитку окремих країн світу, а саме їхньому фінансуванні. Внаслідок цього питання відносин України з міжнародними фінансовими організаціями є актуальним, а його дослідження становлять значний науковий інтерес. В процесі дослідження використано наступні методи: системний та структурно-функціональний - для з'ясування сутності та складових МВФО; класифікації - при дослідженні видів організацій за різними ознаками; аналізу та синтезу - для з'ясування місця та ролі ключових міжнародних організацій у структурі МВФО; порівняльний - при проведенні порівняльного аналізу діяльності Міжнародного валютного фонду, Групи Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку; емпіричний - при дослідженні практики та результатів діяльності організацій в Україні; графічний - з метою наочного відображення отриманих результатів аналітики. Міжнародні фінансові організації значно впливають на покращення економічного становища України, взаємодія України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями сприяє підвищенню макроекономічних показників стабілізації, створенню конкурентоспроможного ринкового середовища, стабілізації національної валюти, посиленню інвестиційного процесу, розвитку приватного сектору підприємства. Обґрунтовано, що міжнародні валютно-фінансові організації відіграють ключову роль у регулюванні світової фінансової системи та кредитування соціально-економічного розвитку країн світу. Проаналізовано інвестиційно-кредитну діяльність МВФО в Україні. Досліджено структуру та динаміку фінансування проєктів міжнародних валютно-фінансових організацій в Україні. Практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані в статті напрями оптимізації відносин України та міжнародних валютно-фінансових організацій рекомендується використовувати для написання звітів та інших наукових публікацій в розрізі питань співробітництва України з МФО та її подальших перспектив.

Ключові слова: фінансова допомога, співробітництво, МФО, кредити, боргове навантаження, МВФ, Світовий банк, ЄБРР, міжнародне кредитування.

Rodina O. H., Daniv R. V.

UKRAINE'S INTERACTION WITH INTERNATIONAL MONETARY FINANCIAL ORGANIZATIONS.

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ministry of Education and Science of Ukraine
Department of International Economic Relations
Chornovola str., 1, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
¹ tel. 099-282-11-22,
e-mail: Rodinaoksana78@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-9516-0936

²tel.: 095-497-91-20,
email: roksolana.petruniak.18@pnu.edu.ua,
ORCID ID: 0000-0001-9516-0936

Abstract. The article is devoted to the study of Ukraine's cooperation with international financial organizations, analysis of positive and negative aspects of cooperation and identification of specific levers to improve the efficiency of attracted credit resources of international monetary and financial organizations in the national economy, special attention is paid to the analysis of the following organizations: the International Monetary Fund, the World Bank, the International Bank for Reconstruction and Development and the European Bank for Reconstruction and Development. On the way to integration into the world economic space, Ukraine is establishing cooperation with various international organizations, including financial ones. Monetary and financial organizations play an important role both in regulating the world economy and in the economic development of individual countries, namely their financing. As a result, the issue of Ukraine's relations with international financial organizations is relevant, and his research is of considerable scientific interest. The following methods were used in the research process: systemic and structural-functional - to clarify the nature and components of international monetary and financial organizations; classifications - in the study of types of organizations on various grounds; analysis and synthesis - to clarify the place and role of key international organizations in the structure of international monetary and financial organizations; comparative - when conducting a comparative analysis of the activities of the International Monetary Fund, the World Bank Group and the European Bank for Reconstruction and Development; empirical - in the study of the practice and performance of organizations in Ukraine; graphic - in order to clearly display the results of analytics. International financial organizations have a significant impact on improving Ukraine's economic situation, Ukraine's cooperation with international monetary and financial organizations helps to increase macroeconomic stabilization indicators, create a competitive market environment, stabilize the national currency, strengthen the investment process, develop the private sector. It is substantiated that international monetary and financial organizations play a key role in regulating the global financial system and lending to socio-economic development of the world. The investment and credit activity of the IMF in Ukraine is analyzed. The structure and dynamics of financing projects of international monetary and financial organizations in Ukraine are studied. The practical significance is that the directions of optimization of relations between Ukraine and international monetary and financial organizations proposed in the bachelor's thesis are recommended for writing reports and other scientific publications in terms of Ukraine's cooperation with MFIs and its future prospects.

Key words: financial assistance, cooperation, IFO, loans, debt burden, IMF, World Bank, EBRD, international lending.

Вступ. Системне співробітництво з провідними міжнародними валютно-фінансовими організаціями (далі – МВФО) сприяє вирішенню багатьох ключових проблем фінансового, економічного та соціального розвитку як окремих країн, так і глобального економічного простору. По-перше, вони включають усунення диспропорцій платіжного балансу, бюджетного дефіциту та радикальні економічні та соціальні реформи в країнах з перехідним типом економіки, яких неможливо досягти лише за допомогою внутрішніх стабілізаційних факторів. Вже більше 30 років у контексті визначення основ зовнішньої та внутрішньої політики України лежить вдосконалення державної стратегії розвитку взаємовідносин з МФО. Особливе місце у розвитку держави та здійсненні програм у різних напрямках діяльності країни займають такі міжнародні фінансові організації як Світовий банк, Міжнародних валютний фонд та Європейський банк реконструкції та розвитку.

Крім того, співпраця України з Міжнародним валютно-фінансовими організаціями продемонструвала її бажання до швидшої інтеграції у світову економіку та сподівання, що країна отримає консультації та фінансову допомогу для подолання наслідків кризи та досягнення економічного розвитку. Відзначаючи провідну роль МВФО у забезпеченні структурних реформ в Україні, варто наголосити на важливості ефективного діалогу для розвитку продуктивних відносин. Поступове зміцнення відносин з МВФО має включати поглиблення консультативної співпраці для розробки індивідуальних рішень, які найкраще відповідають реаліям України, зміцнення

державних фінансів та прискорення економічного зростання. Співпраця України та фінансових організацій спрямована на значне підвищення ефективності спільних проєктів державного сектору.

В умовах дедалі більшої глобалізації та інтернаціоналізації потоків капіталу зростає роль кредитних ресурсів МВФО як чинника та інструменту структурної трансформації національної економіки, що об'єктивно викликає інтерес дослідників до цієї галузі міжнародної співпраці. Вплив ресурсів фінансових установ на розвиток єдиної національної економіки – тема, яку висвітлюють, узагальнюють та аналізують багато вчених світу. Наприклад, Мозговий О., Оболенська Т., Мусієць Т. аналізували проблеми та перспективи кредитних відносин України з міжнародними організаціями. Едвін М., Кузнецова В. та Урбан О. розглядали сучасні особливості взаємодії України у світовому економічному просторі. Іваницька О. досліджувала вплив вливання кредитних коштів МВФ на економіку України. Базилюк Я. вивчає теоретичні аспекти впливу міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни.

У той же час поява світової фінансової кризи та відсутність ефективних механізмів їх передбачення та запобігання зробили міжнародну валютно-фінансову організацію об'єктом широкої критики.

Постановка завдання. Мета статті полягає у аналізі співпраці України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями, висвітленні її основних напрямів взаємодії України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями, наведенні позитивних і негативних аспектів та визначенні пріоритетних напрямів оптимізації співробітництва.

Методологія дослідження передбачає застосування аналітичного, статистичного та графічного методів.

Результати. Міжнародні валютно-фінансові організації є ключовим механізмом регулювання міжнародної фінансової системи в умовах глобалізації, а також головним джерелом надання фінансової, технічної та аналітичної допомоги країнам на шляху до здійснення соціально-економічних трансформацій. Позитивний вплив на глобалізацію мають саме міжнародні кредити. В економічному спектрі термін глобалізація означає процес формування єдиної світової економіки, єдиного планетарного ринку товарів, капіталу і послуг.

Міжнародний валютно-фінансовий ринок України оточений такими провідними міжнародними фінансовими організаціями, як:

1. Світовий банк (об'єднання п'яти установ, основним з яких є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)).
2. Міжнародний валютний фонд.
3. Європейський банк реконструкції та розвитку.
4. Північний інвестиційний банк.
5. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.
6. Північний інвестиційний банк.
7. Європейський інвестиційний банк.
8. Північний інвестиційний банк.
9. Північна екологічна фінансова корпорація [7].

Зв'язки України з міжнародними фінансовими організаціями юридично регламентуються нормативно-правовими актами, меморандумами, програмами, стратегіями розвитку та угодами.

Найбільшим кредитором України з 1994 року серед інших провідних міжнародних фінансових інституцій є Міжнародний валютний фонд (далі - МВФ) (табл. 1). Розпорядником фінансових ресурсів, наданих МВФ, є Національний банк України. Міжнародний валютний фонд – невелика організація, яка нараховує близько

200 службовців та не має філій. Штаб-квартира знаходиться в Вашингтоні, де і працює більша кількість службовців. Крім того, є три офіси в Нью-Йорку (ООН), Женеві та Парижі [14].

Основними цілями співробітництва з МВФ є стабілізація української фінансової системи, проведення структурних реформ та утворення підґрунтя для сталого економічного зростання. Фонд допомагає Україні поновити свою фінансову спроможність, надаючи підказки, як найбільш ефективно впроваджувати програму реформ. Також співпраця з Міжнародний валютним фондом на сучасному етапі відкриває можливості для залучення фінансування від інших міжнародних кредитно-фінансових установ та урядів інших держав, у тому числі США, ЄС, Німеччини, Канади, Японії тощо.

Кредитно-фінансова діяльність є провідною функцією МВФ. Вона полягає у застосуванні фінансових ресурсів МВФ країнами-членами й кредитування за допомогою залучених ресурсів.

Таблиця 1

Співпраця України та МВФ (1994–2019 рр.)

Table 1

Cooperation between Ukraine and the IMF (1994-2019)

1-й етап	
1994–1995 рр. Програма системної трансформаційної позики	0,763 млрд дол.
2-й етап	
1995–1998 рр. Трирічна програма Stand-by	1,935 млрд дол.
3-й етап	
1998–2002 рр. Програма розширеного фінансування «Extended Fund Facility» (EFF)	1,59 млрд дол.
4-й етап	
2002–2008 рр. Попереджувальний Stand-by	0,61 млрд дол.
5-й етап	
2008–2014 рр. Нова програма співробітництва Stand-by	16,4 млрд дол.
6-й етап	
2014–2017 рр. Нова дворічна програма Stand-by	16,5 млрд дол.
7-й етап	
2018 р. Нова 14-місячна програма Stand-by	3,9 млрд дол.
8-й етап	
2019 р. Нова програми кредитування терміном на 3 роки	5,5 млрд дол.

Складено автором на основі [10]

Однією з особливості діяльності МВФ є безсумнівно те, що незалежно від того, чи є країна-учасник багатою, чи бідною, вона усе одно має право на фінансову допомогу. До прикладу, країни з високим рівнем корупції усе одно можуть сподіватись на допомогу МВФ [2]. Кожна країна, яка відчуває нестачу валюти для обміну, є членом

МВФ і не в силах виконувати свої зобов'язання перед партнерами, має тимчасовий доступ до фонду фінансових ресурсів МВФ. Вирішення даної проблеми кваліфікується як збалансування проблеми виплат.

Основні вектори кредитування МВФ практично завжди були спрямовані передусім на регулювання курсу національної валюти – української гривні, тобто не на поліпшення економічного рівня населення: зростання заробітних плат, пенсій, соціального забезпечення загалом. Ми можемо простежити тенденцію, що за останні етапи співробітництва усі програми кредитування були скеровані на поповнення резервів Національного банку задля зміцнення курсу гривні та зменшення рівня інфляції. В умовах насування світової економічної кризи та дефіциту бюджету, який швидше за все й надалі буде збільшуватися, заплановано взяти кредит для надходження коштів до Державного бюджету.

Починаючи з 2008 року Україна запозичила в МВФ кредити на загальну суму 19 401 млн спеціальних прав запозичень. Крім того, сума погашень кредитів, беручи до уваги і прогнозні погашення 2020 та 2021 років, становила 14 023,4 млн. МПЗ основного боргу та 2096,4 млн СПЗ відсотків та комісій. Також бачимо, із вищезгаданого, що апогеєм виплати відсотків за кредити став саме 2020 рік, хоча, за попередніми прогнозами, найбільші відсотки повинні були сплачуватися у 2019 році в сумі 259,5 млн СПЗ. Однак, враховуючи той факт, що Україна перебуває у постійному діалозі з МВФ та протягом усього часу співпраці регулює та у процесі діяльності коригує певні рішення щодо співробітництва, бачимо, що сума виплат відсотків у 2019 році була зменшена удвічі порівняно із запланованою. З 2014—2020 рр. завдяки трьом програмам МВФ: Stand-by, а також Механізму Розширеного Фінансування, Україна залучила фінансову підтримку від МВФ у розмірі 16,61 млрд дол. США (11,65 млрд СПЗ).

За визначеними правилами, для кожної держави, що приєднується до Фонду, встановлюється квота, що допомагає визначити максимальний розмір фінансових зобов'язань перед МВФ, кількість голосів, та впливає на доступ до фінансування. На час вступу України до Фонду було проведено вісім і завершувався дев'ятий перегляд квот. Згідно з восьмим переглядом квота України була визначена у 665 млн SDR (спеціальні права запозичення). В листопаді 1992 р. завершився дев'ятий загальний перегляд квот, у результаті якого відбулося загальне збільшення квот Фонду на 50 %. Квота України сягнула 997,3 млн SDR. В січні 1999 р. за підсумками одинадцятого загального перегляду квот, квота України зросла до 1372 млн SDR і стала 31-ю за розміром. Діюча квота України (встановлена у лютому 2016 року) — 2011,8 млн SDR.

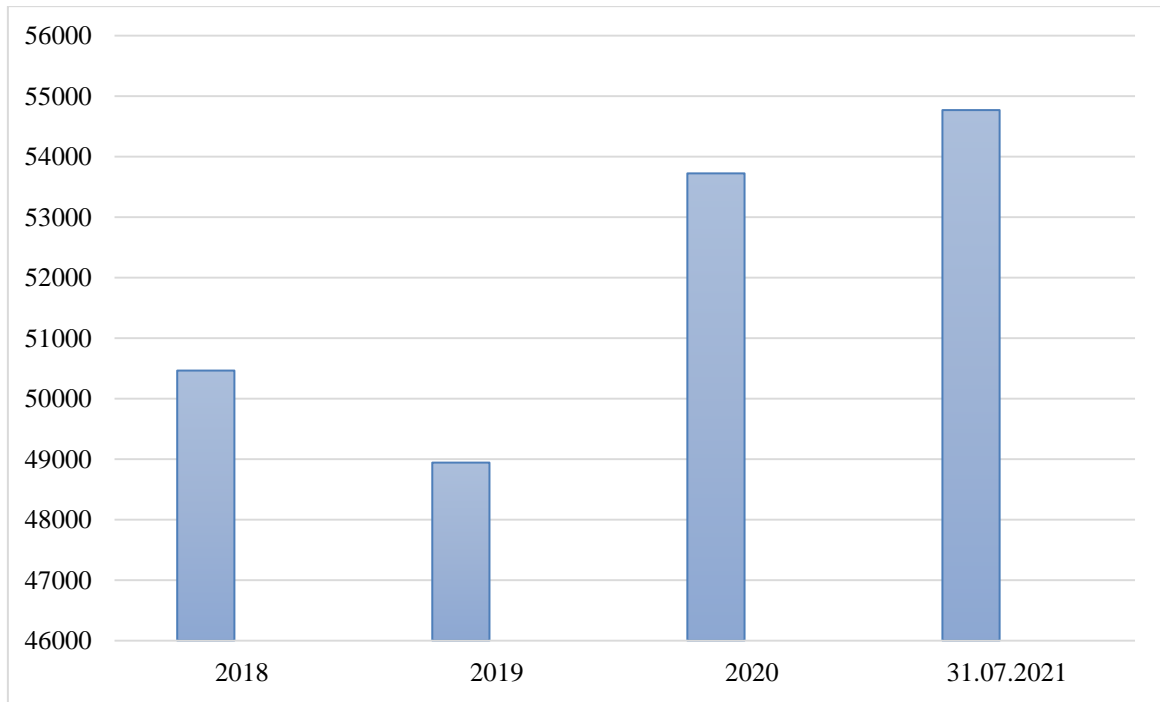

Рис. 1. Динаміка зовнішнього державного боргу України 2018 - 31.07.2021 рр., млн дол. США

Fig. 1. Dynamics of Ukraine's external public debt 2018 - 31.07.2021, million USD USA

Побудовано автором на основі [10]

З рис. 1 спостерігаємо, що обсяг зовнішнього державного боргу за 2019 рік зменшився у порівнянні з 2018 роком, на 3%, тобто на суму \$1521 млн дол. США. Але вже у 2020 році зовнішній державний борг зростає на +9,8%, та складає 53721 млн дол. США. Така ж ситуація продовжується і в 2021 році, державний борг зростає ще на 1,9% в порівнянні з попереднім роком це на 1046 млн дол. США більше.

За умов кваліфікованого управління в умовах ринку розпочиналась співпраця України та МВФ. Спеціалістами МВФ було розроблено низку вимог, які стосувалися лібералізації валютного курсу та цін, що створило умови для нарощення імпортозалежності національної економіки в довгостроковій перспективі. Саме під тиском МВФ та вимогою послаблення торгового режиму в Україну ринув потік імпортованих товарів, що в результаті спричинило втрату конкурентоспроможності національного виробника. Зі стимулюванням експорту сировини дані зміни призвело нашу країну до статусу неконкурентоспроможного виробника і сировинного постачальника [15].

Ще однією умовою МВФ стала консультація щодо проведення приватизації та створення ринку землі. На той час Україна не мала розвиненої законодавчої бази та судової системи, яка могла б забезпечити виконання приватизації найбільш прозоро та чесно. Таким чином основні потужні підприємства України, які створювали значну частку доданої вартості, були запущені та знищені новими власниками, які отримали право управління шляхом нечесної і непідконтрольної приватизації.

Позитивні наслідки для України несуть кредити від Фонду, адже він є надійним партнером, до якого можна звернутися за допомогою у разі виникнення кризових ситуацій у фінансовій сфері. Кредити МВФ надаються Україні у випадку реалізації українською стороною низки критеріїв ефективності, зокрема: дотримання рівня чистих міжнародних резервів НБУ, відповідних монетарних показників та дефіциту

бюджету, отримання макроекономічної стабільності розвитку, проведення реформ у економічній та політичній сферах. За весь період співпраці України та МВФ було отримано траншів на загальну суму 32 900 млн дол. В кожен період отримання ці кошти були спрямовані на різні галузі економіки. У червні 2020 року МВФ схвалив нову 18-ти місячну програму Stand-By Arrangement на суму близько 5 млрд дол. США, що спрямована на підтримку бюджету, а саме на подолання негативних наслідки COVID-19. Перший транш у розмірі 2,1 млрд дол. США Україна отримала 11 червня 2020 року. Другий транш у розмірі 500 млн спеціальних прав запозичень (близько 700 млн дол. США) Україна отримала 24 листопада 2021 року. Отримані кошти спрямовані на фінансування державного бюджету України. У листопаді 2021 року МВФ надав Україні другий транш у розмірі SDR500 млн в еквіваленті \$699 млн і вирішив продовжити дію програми до червня 2022 року. Найближчим часом від Фонду очікується надання траншу сумою 700 млн доларів за результатами перегляду програми Stand-by. За програмою МВФ Україна виконує всі умови та структурні маяки, що наближає місію фонду та перегляд програми. За результатами останнього перегляду очікується отримання додатково 1,5 млрд дол. На рис. 2 зображені основні напрями фінансування МВФ України та їхні частки у загальній сумі траншів.

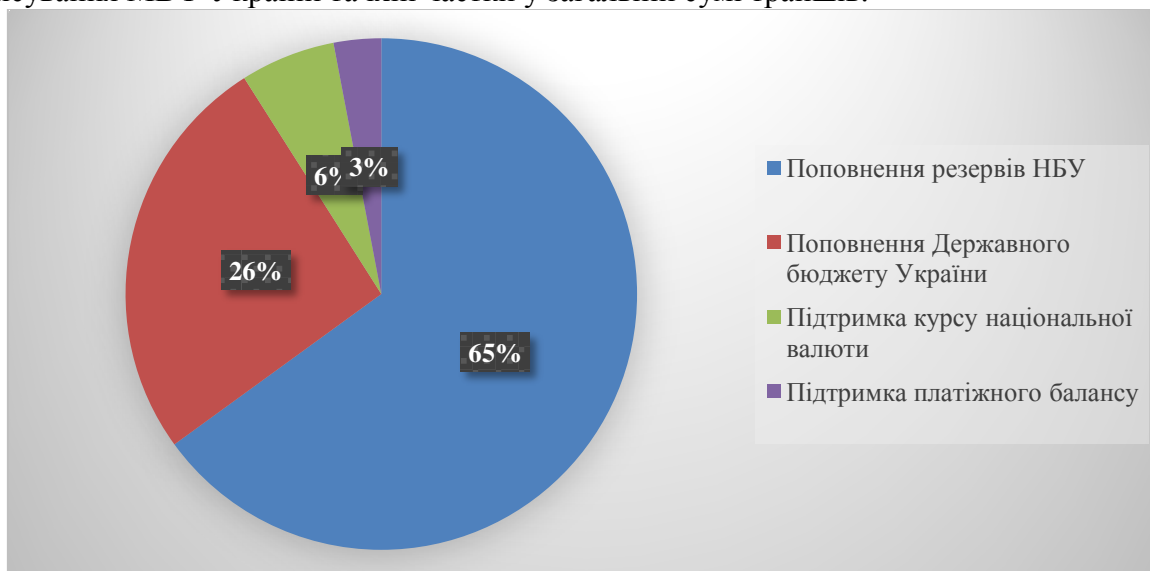

Рис. 2. Основні цільові напрями надання кредитів МВФ для України

Fig. 2. The main target areas of IMF loans for Ukraine

Побудовано автором на основі [10]

Базова ставка МВФ по кредитах, які видають країнам-членам змінюється щотижня. За даними Міністерства фінансів України, станом на весну 2020 року середня відсоткова ставка для України складала близько 2,5 % [3], а за інформацією НБУ, «у 2020 році повна вартість кредиту ... склала 2,63 % річних».

Умовами кредитних програм з МВФ також передбачена сплата комісії за неотримані транші, яку Україна, як позичальник, сплачує разом з відсотками за отримані кредити [5]. За даними НБУ, «у 2014—2020 роках Україна перерахувала на користь Міжнародного валютного фонду 46,3 млн SDR (65,74 млн доларів) такої комісії [4].

При запровадженні нової програми фінансування МВФ не взяло до уваги залежність української економіки від світових цін на метали та сировину. Саме підпорядкованість доходів України від зниження індексу цін на метали спровокувало збільшення дефіциту бюджету, а за умов провадження вільно плаваючого валютного

курсу почалась тенденція девальвації гривні. Як підсумок, це спричинило збільшення інфляції (рис. 3).

В нинішньому прирості інфляції на 90% вплинули немонетарні чинники – значний ріст світових цін на нафту та продукти українського експорту, зміна комунальних тарифів, втрати від карантинних обмежень тощо. За результатами липня 2021-го зростання споживчих цін в Україні прискорилося до 10,2% в річному вимірі. Порівняно з червнем інфляція становила 0,1%, а від початку року – 6,5%. Якщо порівнювати з липнем 2020 року, в Україні на 35,5% подорожчали житло, вода, електрика і газ. На 14,6% піднялась ціна послуги освіти, на 11,9% – транспорт, на 10,8% – харчі і безалкогольні напої, на 10,1% – алкоголь і тютюнові вироби. За рік знизилися ціни лише на одяг і взуття. За липень 2021-го року найбільше подорожчали готельно-ресторанні послуги і транспорт.

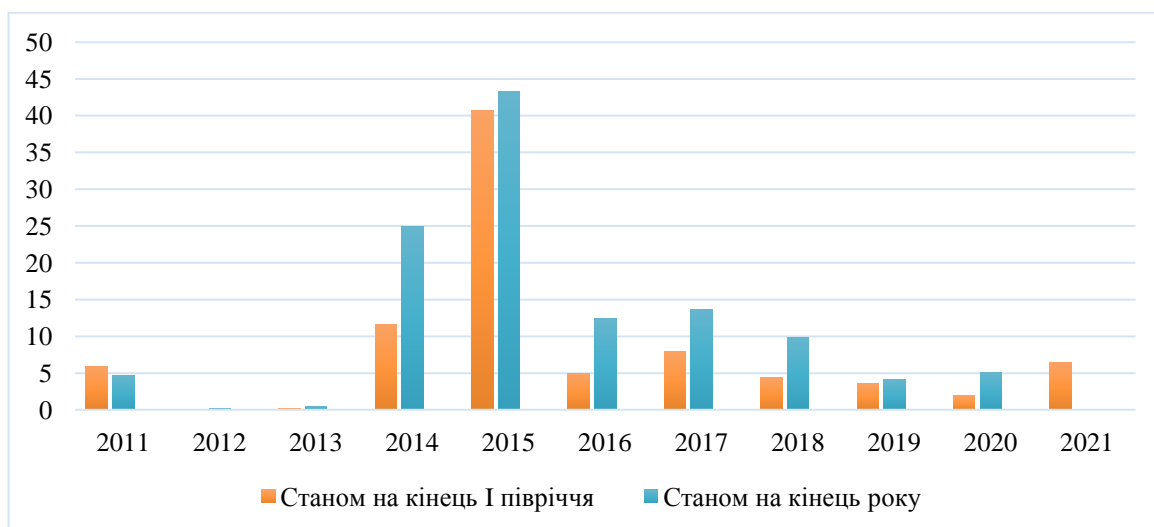

Рис. 3. Рівень інфляції протягом року 2011-2021 рр. (у % щодо грудня попереднього року)

Fig. 3. Inflation rate during the year 2011-2021 (in% compared to December of the previous year)

Побудовано автором на основі [16]

У зв'язку зі збройним нападом російської федерації на Україну наша держава звернулася до МВФ із проханням завершити діючу програму Stand-By Arrangement та виділити Україні екстрену фінансову допомогу в розмірі 1,4 мільярда доларів США через Інструмент прискореного фінансування (Rapid Financing Instrument, RFI). Виконавча рада МВФ 9 березня 2022 року ухвалила відповідне рішення.

Програма RFI спрямована на фінансування першочергових витрат та нагальних потреб платіжного балансу, що виникають у зв'язку з триваючим воєнним конфліктом, які, якщо їх не вирішити, призведуть до негайного та серйозного економічного зриву.

Цьогоріч падіння економіки України сягне 35 %. Даний факт складено МВФ на основі невизначеності, яка викликана війною. Навіть якщо війна закінчиться найближчим часом, то втрати людей, знищення фізичного капіталу та переселених громадян будуть серйозно перешкоджати господарській діяльності в майбутньому [9].

Дефіцит державного бюджету України у 2022 році через війну збільшиться до 17,8% ВВП із 4% ВВП у 2021 році. Згідно даних Фіскального моніторингу, у наступні роки дефіцит залишатиметься також на дуже високому рівні: 2023 – 13,1% ВВП, 2024 – 11,9% ВВП, 2025-2026 роки – 10,9-10,8% ВВП. Лише у 2027 році, за оцінками фонду, дефіцит впаде нижче 10% ВВП і становитиме 9,3% ВВП [8]. Мова йдеться загалом про дефіцит сектора публічних фінансів, до якого входять також місцеві бюджети,

соціальні фонди, держкомпанії тощо. Останніми роками в Україні він практично збігався з дефіцитом держбюджету, однак раніше він був вищим за рахунок, зокрема, дефіциту НАК "Нафтогаз України". Первинний дефіцит держбюджету України цього року, згідно з очікуваннями, розшириться до 13,4% ВВП з 1% ВВП минулого року. Наступного року він знизиться до 7,3% ВВП, 2024-го – до 5,8% ВВП, 2025-го – до 4,9% ВВП, 2026-го – до 5,2% ВВП та 2027-го – до 4,1% ВВП.

Протягом останніх 20 років кредити МВФ підтримували макроекономічну нестабільність та забезпечували макроекономічне зростання, утримували стабілізацію банківського сектору, фінансування імпорту і забезпечення внутрішнього ринку необхідними товарами. Позитивна оцінка платоспроможності, виступали показником для початку співпраці з іншими міжнародними фінансовими організаціями та приватними зовнішніми інвесторами.

Поряд з цим, переважають і негативні ризики щодо співпраці України з МВФ, а саме: загроза фінансовій безпеці держави, перетворення фінансової системи України на залежну валютну систему від позик МВФ, значне зростання державного боргу, неспроможність сформулювати засади довгострокової конкурентоспроможності національної економіки, загроза суверенітету держави.

Не дивлячись на присутні позитивні приклади співпраці з Міжнародним валютним фондом та майбутнє розвитку двостороннього партнерства у грошово-кредитній сфері, таке співробітництво може бути небезпечним для економіки держави у разі відсутності чіткої стратегії економічного розвитку держави, реалізація якої не дозволить перетворити Україну на сховище сировинних ресурсів, позбавлене науково-промислового потенціалу та соціально-економічних благ.

Основні проблеми, які виділяють науковці у сфері співробітництва України та МВФ, пов'язані саме з питанням неефективного і нераціонального залучення в економіку коштів, отриманих Україною від МВФ. Зрештою, нинішня фінансова допомога МВФ спрямована лише на покриття величезного зовнішнього боргу України та витрат на обслуговування боргу, а не на залучення цих коштів як ресурсу для реалізації економічно ефективних довгострокових програм.

Зокрема, до негативних проявів співпраці можна віднести:

- зовнішній борг України зріс на тлі різкого падіння виробництва, що вплинуло на зовнішньополітичну ситуацію, роблячи нашу країну залежною від Фонду;
- країни зі значною часткою МВФ (наприклад, США – єдина країна, що має єдине одноособове право вето) втручаються у внутрішні справи нашої країни, особливо шляхом надання підтримки певним політичним силам;
- виробнича структура викривлена через нерівномірний розподіл позикових коштів між секторами реальної економіки.

Останнім часом з'явилися дві цікаві тенденції. Міжнародний валютний фонд почав ширше розглядати національну економічну стабільність. Це більш широкий інституційний підхід, що передбачає інституційну реформу. Замість того, щоб просто отримати позику та дотримуватися стандартних вимог. Другий момент - внутрішній. Гроші МВФ – це «страхова подушка». Для України може бути розроблена конкретна політика, яка враховує наші специфічні потреби.

Тому основним завданням розвитку шляхів покращення співпраці між Україною та МВФ є оновлення стратегічних цілей цієї співпраці, вироблення чіткого напрямку та способу використання залучених коштів відповідно до постійних змін кон'юнктури країни та її фінансових та організаційних можливостей.

Не маловажливим і потужним кредитором України є Світовий банк, співробітництво з яким здійснюється на основі сформованої у 2017 році «Стратегії партнерства на 2017–2021 роки». Ідея сприяє досягненню Україною подальшого

поступу в забезпеченні сталого та інклюзивного відновлення економіки на основі програми, що має на меті забезпечення функціонування ринків, створення умов для гарантування фіскальної та фінансової стабільності, а також підвищення якості надання послуг. Ця програма відповідає подвійній меті Світового банку, що передбачає руйнацію крайньої бідності та сприяння спільному добробуту.

До Світового Банку Україна вступила в 1992 році (водночас із вступом до МВФ) і є членом всіх його структур, що охоплює Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародна асоціація розвитку (МАР), Міжнародна фінансова корпорація (МФК), Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАП) та Міжнародний центр врегулювання інвестиційних суперечок (МЦВІС).

За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 67 позик загальним обсягом більш ніж 14 млрд. дол. США та 612,6 млн євро з яких отримано 11,7 млрд. дол. США та 612,6 млн євро.

Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проєктів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку України.

Станом на 1 квітня 2022 року портфель проєктів МБРР складається з 20 проєктів, з яких 17 інвестиційних проєктів - знаходяться на стадії реалізації та 3 системні проєкти, на загальну суму 4 068,93 млн дол. США та 612,6 млн євро, вибірка коштів за якими складає 2 864,57 млн дол. США та 612,6 млн євро (75 % загальної суми позик).

Проєкти Світового Банку спрямовані у різних напрямках господарювання країни, а саме: соціальному, фінансовому, транспортному та державному секторах, електроенергетиці, муніципальній інфраструктурі та агропромисловому комплексі (рис. 4). Найбільше проєктів стосується уряду та державних структур – 33 проєкти; 21 проєкт впроваджений у сфері енергетики; 17 проєктів – у банківській сфері; 17 – у секторі виробництва, торгівлі та надання послуг.

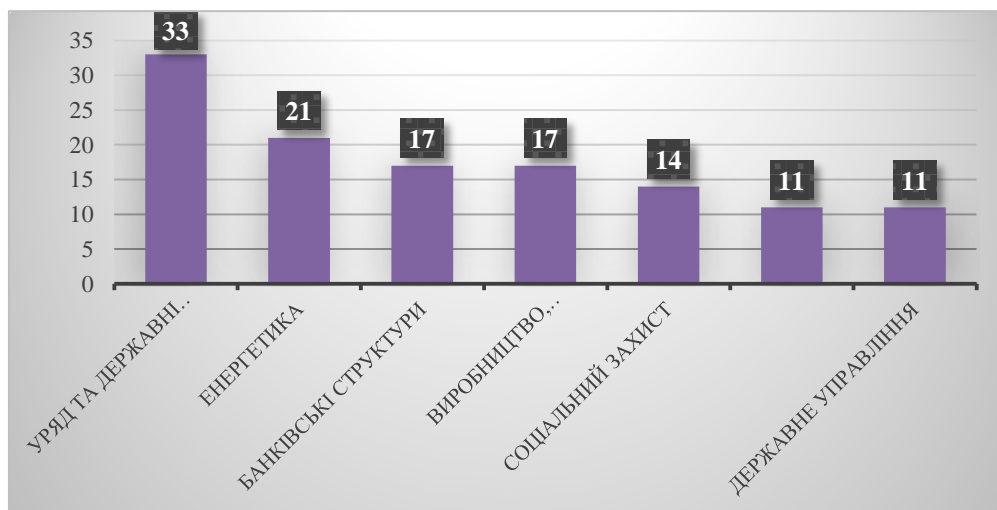

Рис. 4. Кількісна структура проєктів Світового банку в Україні

Fig. 4. Quantitative structure of World Bank projects in Ukraine

Побудовано автором на основі [1]

Міжнародний банк реконструкції та розвитку є другим, після МВФ, кредитором України, частка якого у відсотковому відношенні становить 32,8 всіх позичок. При цьому спостерігається тенденція зростання частки кредитів МБРР за рахунок зменшення частки МВФ. Основне призначення кредитів - стимулювання розвитку

приватного сектору в країнах – членах, а головна функція МБРР – довгострокове кредитування. За угодою з ООН банк має статус спеціалізованої установи системи ООН. Метою Міжнародного банку реконструкції та розвитку є сприяння економічному прогресу найбільш вразливих людей у країнах, що розвиваються, та фінансування інвестицій, які сприяють економічному процвітання. Статут визначає основні принципи його роботи - надання зовнішніх позик виключно на виробничі цілі та стимулювання економіки з урахуванням можливостей обслуговування боргів у майбутньому, зростання позичальників у країнах, що розвиваються.

Кредити надаються на 15–20 років, включаючи п'ятирічний термін відстрочення платежів. Ставка кредиту в середньому перевищує на 0,5% ставку по позиковим коштам банку. Оскільки МБРР залучає позики з розрахунку 7% щорічних, то кредитна ставка складає в середньому 7,5%. Для країн, що розвиваються, ставка дещо нижча. Найбіднішим країнам МБРР може надати безвідсотковий кредит.

Сума зобов'язань по гарантіям, кредитами для участі і прямим позикам, що надаються МБРР, не може бути збільшена, якщо в цього загальна сума перевищить сто відсотків невикористаної суми підписного капіталу, резервів і прибутку МБРР.

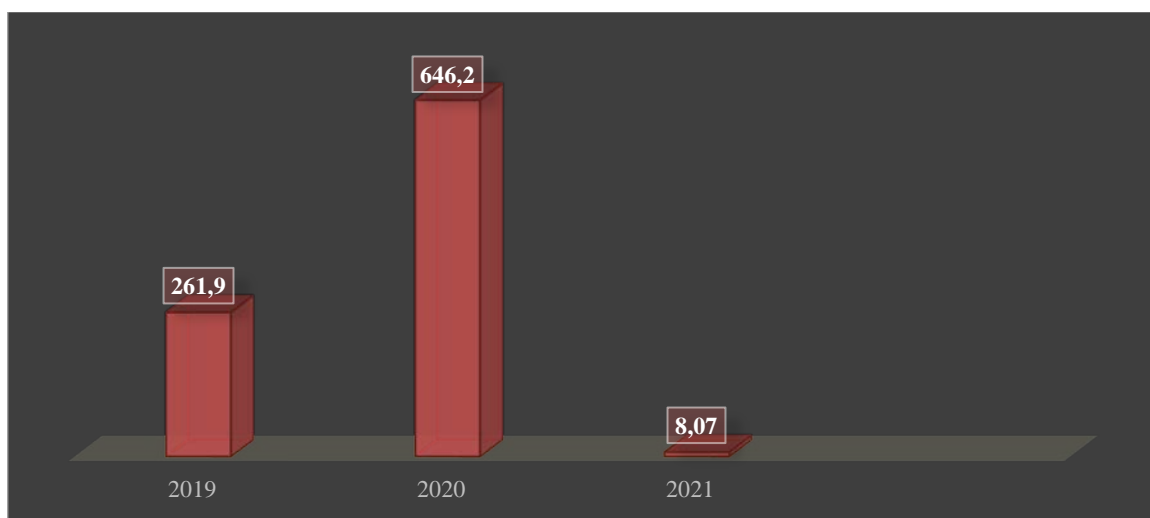

Рис. 5. Динаміка коштів наданих МБРР для України за 2018—2021 рр., млн дол. США

Fig. 5. Dynamics of IBRD funds for Ukraine for 2018-2021, million dollars USA

Побудовано автором на основі [10]

З рис. 5, можна побачити дисбалансовану динаміку надходження фінансової допомоги для України. Так, за 2020 рік сума надходжень від Міжнародного банку реконструкції та розвитку збільшилась в порівнянні з 2019 роком на +384,3 млн дол. США, але у порівнянні за період січня — вересня 2021 роком сума різко зменшилась до 8,07 млн дол. США. Причиною такого коливання стали наслідки поширення пандемії вірусу COVID-19, адже більшість проектів 2020 року були спрямовані саме на підвищення ефективності надання медичних послуг та покращення матеріально-технічної бази лікарень.

За роки співробітництва МБРР затвердив для України 58 позик загальним обсягом 12,83 млрд дол. США, з яких отримано 9,6 млрд дол. США.

Станом на 1 лютого 2021 року на стадії реалізації в Україні знаходяться 11 інвестиційних проектів та 1 системний проект на загальну суму 3093,04 млн

дол. США, вибірка коштів позик за якими складає 1722,22 млн дол. США, що становить 55,68% загальної суми позик.

Україна та МБРР підписали додаткову Угоду про модернізацію системи соціальної підтримки. За угодою Україна зможе залучити 300 млн дол. США, 170 з яких вже надійшли до загального фонду Державного бюджету України. Кошти підуть на соціальну допомогу постраждалим пандемія COVID-19.

Слід зазначити, що, з точки зору досвіду співпраці, фактично затверджений обсяг проектів МБРР не відповідав кредитним очікуванням уряду України щодо фінансової установи. Це підтверджується переліком та обсягом кредитів, які держава планувала залучити від МБРР до спеціального фонду Державного бюджету України для реалізації інвестиційних програм, та що натомість отримала держава в ці роки [11, 12, 13] (рис. 6).

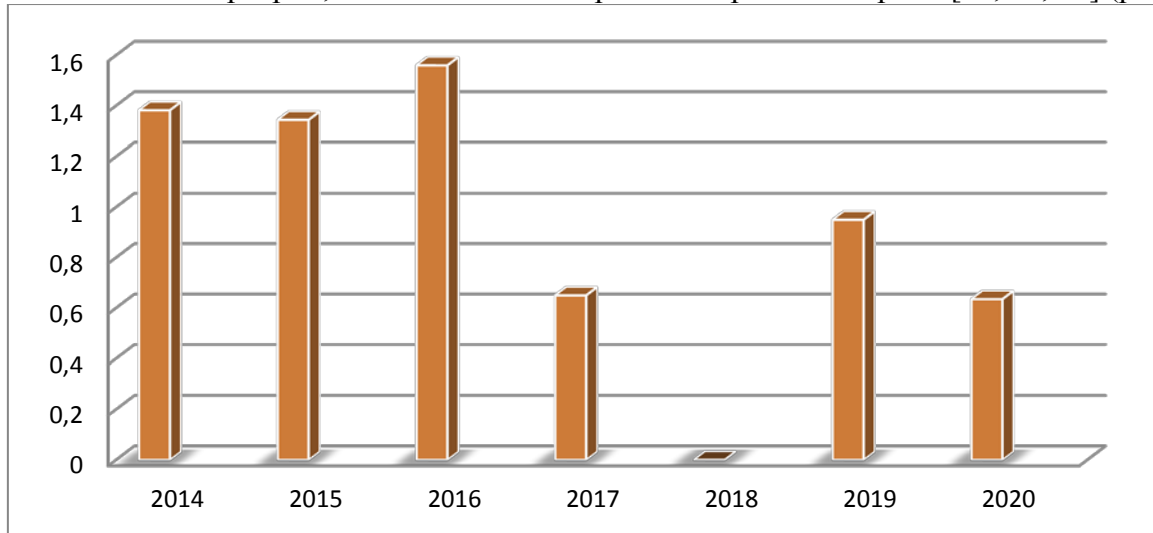

Рис. 6. Динаміка запозичення коштів СБ за 2014-2020 рр. (у млрд дол. США)

Fig. 6. Dynamics of borrowing of WB funds for 2014-2020 (in billion USD)

Побудовано автором на основі [1]

Протягом минулого періоду 2014-2020 рр., Банк надавав підтримку українському народу у вигляді низки кредитів на політику розвитку, у тому числі кількох нових інвестиційних операцій, Програмного фінансування за результатами підтримки аграрного сектору та двох гарантій загальним розміром майже 6 млрд доларів США, маючи на меті підвищення якості критично важливих державних послуг, підтримку у здійсненні реформ і сприяння розвитку приватного сектору [12].

Загалом борг перед Світовим банком у 2019 році становив 39,70% від загальної суми виплаченого боргу організацією [6].

В Україні вдалося реалізувати додаткове фінансування проекту Модернізація системи соціальної підтримки населення. Загальна сума кредиту становить 750 млн дол. США і проєкт направлено на покращення системи соціальної допомоги та соціальних послуг в Україні для малозабезпечених сімей. 30 квітня 2020 року було затверджене перше додаткове фінансування в обсязі 150 млн дол. США. Друге додаткове фінансування направлено на підтримку введення онлайн-реєстрації та розширення електронних платежів. Визначається, що нова система надання послуг, що підтримується кредитом, значно підвищить стійкість українських систем соціального захисту до можливих ударів у майбутньому, включно з економічними кризами та стихійними лихами.

Світовий банк і Міністерство охорони здоров'я реалізували проєкт вартістю 100 млн дол. США щодо закупівлі вакцин від COVID-19 і обладнання для лікарень. Крім

того, завершився ще один проєкт Світового банку вартістю більше 200 млн дол. США “Покращення охорони здоров’я на службі у людей”. Світовий банк разом з Міністерством охорони здоров’я реалізував реконструкцію 102 сімейних амбулаторій, з яких 91 вже ввели в експлуатацію.

Після виконання Україною попередніх заходів у червні 2020 року Рада директорів Світового банку ухвалила для України проєкт МБРР "Позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення" (Economic Recovery Development Policy Loan, ER DPL) загальним обсягом 700 млн дол. США. Кошти за позику надійшли у 2021 році двома траншами і були спрямовані на фінансування загального фонду Державного бюджету України.

В січні 2021 року було підписано Угоду з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) щодо входження в капітал державної установи “Укргазбанку”. Востаннє такий стратегічний інвестор приєднався до нашого банку наприкінці 2015 року, коли Європейський банк реконструкції та розвитку став акціонером Райффайзен Банку Аваль. Держава фактично довела заявлений намір – зменшити роль у банківській справі. На черзі – “Ощадбанк”, якому ще багато треба зробити для такої угоди.

Міжнародна фінансова корпорація надала “Укргазбанку” 5-річну позику на 30 млн євро з можливістю перетворити її у частку в акціонерному капіталі фінансової установи у розмірі до 20 відсотків. Держава володіє близько 95 % акцій “Укргазбанку”.

Світовий банк продовжує тісно співпрацювати з Україною для підготовки нових проєктів та фінансування існуючих інвестиційних проєктів, у тому числі проєктів розвитку. В 2020 році Україна отримала від МБРР біля 700 млн дол. США, весь кредитний портфель МБРР в Україні становить на сьогодні 3093 млн дол. США, але 44% від цієї суми ще не вибрано українською стороною і завдання, яке стоїть перед Україною – реалізовувати кредити МБРР, які є дешевими і вже доступні, та робити це в короткостроковому часі відповідно до процедур міжнародної фінансової організації. З цією метою:

- необхідне посилення ролі України в процесі запуску проєктів МБРР;
- необхідно підготувати і розробити стратегію співпраці України з МФО;
- необхідно визначити пріоритетні напрямки залучення кредитних ресурсів Світового банку в Україну;
- при роботі з проєктами МБРР необхідно використовувати досвід роботи з проєктами IFC;
- необхідно створити реєстр експертів, які мають досвід реалізації проєктів МФО та володіють процедурами міжнародних організацій щодо закупівель та вибірки коштів;
- необхідно створити групу реалізації проєкту на початку роботи нового проєкту, або відразу після підписання угоди про фінансування. У цьому випадку реалізація проєкту розпочнеться, відразу після набуття ним чинності і не буде втрачатися час на підбір консультантів та підготовчу роботу. Потрібно регулярно проводити тренінги щодо вивчення процедур МФО серед спеціалістів, які впроваджують кредити цих організацій в Україні.

У зв’язку зі збройним вторгненням Росії в Україну Світовий банк у березні 2022 року затвердив додатковий пакет підтримки для України в обсязі 723 млн доларів. Згодом Світовий банк оголосив про виділення майже 200 мільйонів доларів США додаткового фінансування для підтримки соціальних послуг в Україні для вразливих груп населення.

Одним з найбільших інвесторів в Україні, фінансові ресурси якого надають значну підтримку економічним реформам в Україні є міжнародна фінансова організація - Європейський банк реконструкцій та розвитку. Україна – член ЄБРР з 1992 року. Керуючим від України в цій організації є Міністр фінансів України, а заступником керуючого є Голова Національного банку України. Банк здійснює фінансування інвестиційних проєктів розвитку в приватному та державному секторах, а також надає технічну допомогу. Саме розвиток співробітництва з ЄБРР може забезпечити Україні джерело довгострокового фінансування пріоритетних проєктів з розвитку різних секторів господарства.

ЄБРР не фінансує витрати державного бюджету, а здійснює фінансування тільки інвестиційних проєктів розвитку у приватному та державному секторі, окрім оборонної та тютюнової промисловості, а також проєктів грального бізнесу. В рамках прийнятої стратегії ЄБРР працює у двох напрямках: надання міжнародних кредитів на пільгових умовах під державні гарантії та кредитування приватних підприємств на комерційних умовах.

У липні 2015 року Національний банк підписав меморандум про взаєморозуміння щодо співпраці на місцевих ринках капіталу з Європейським банком реконструкції та розвитку разом з іншими регуляторами фінансового сектору України – Міністерством фінансів України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Сторони підтвердили бажання розвивати ринок капіталу України за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку. Згідно з меморандумом, Національний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку реалізують низку проєктів технічної допомоги.

У травні 2020 року Національний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку підписали угоду про валютний своп гривня/долар США на суму до 500 млн дол. США, яка сприяє зміцненню макрофінансової стабільності в Україні під час глобальної кризи, спричиненої пандемією коронавірусу, та посиленню підтримки реального сектору економіки.

Станом на кінець серпня 2021 року загальний обсяг інвестицій для України становив 15 319 млн євро, завдяки яким профінансовано 505 проєктів. Протягом цього року затверджено 3 проєкти та видано кошти на ще на 6 інвестиційних проєктів. Найпопулярнішими секторами в які інвестував банк стали: транспорт, агробізнес, телекомунікації та фінансова сфера. На рисунку 2.8 можна побачити кількість та вартість профінансованих проєктів з 2017 по 2021 роки.

Спостерігається нерівномірна динаміка фінансування проєктів ЄБРР. Можна побачити, що протягом 2017 року було профінансовано 27 проєктів загальною вартістю 740 млн євро. У 2018 році сума фінансування проєктів скоротилась, незважаючи на те, що профінансованих проєктів стало більше. Через рік суми інвестицій та кількість проєктів зросли в рази, так у 2019 році залучено 1125 млн євро для фінансування 51 проєкту.

Зокрема, у 2017 році Україна змогла залучити кошти ЄБРР в українській валюті в рамках політики ЄБРР. Таке нововведення вперше відчула на собі торгово-виробнича компанія «Львівхолод», яка отримала 6-річний кредит у 135 млн грн. Компанія розвиває продуктову роздрібну мережу самообслуговування. Основними критеріями погодження проєкту компанії стали перспектива створення тисячі нових робочих місць, Впровадження енергозберігаючих технологій та розвитку логістичних центрів на Західній Україні. Проєкт також підтримується з боку Європейського Союзу в рамках ініціативи EU4Business.

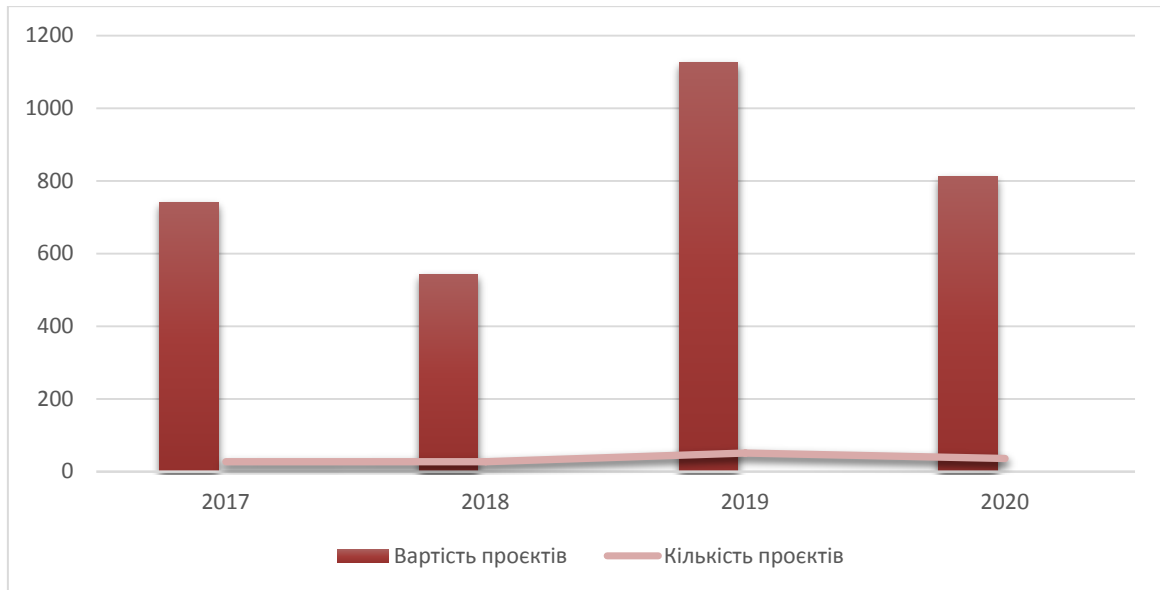

Рис. 7. Кількість та вартість профінансованих проєктів ЄБРР в Україні за період 2017—2020 рр., млн євро

Fig. 7. Number and cost of EBRD projects financed in Ukraine for the period 2017-2020, million euros

Побудовано автором на основі [10]

Також у 2017 році було розширено інформаційне співробітництво між ЄБРР та Україною в рамках інноваційних проєктів. «Технічне співробітництво з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб», консультантом якого є ТОВ «KPMG – Україна». Основною метою співробітництва є надання практичної допомоги, експертної підтримки та консультацій.

Рада директорів Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) затвердила у 2018 році нову стратегію співпраці з Україною на найближчі 5 років. З цією метою, банк зосередиться на успіхах України у приватизації українських державних підприємств, енергетичній безпеці, фінансовому секторі, торгівлі та реформах інфраструктури.

Станом на початок квітня 2022 року кредитний портфель України становить 511 проєктів із загальним обсягом фінансування більше 16,43 млрд євро. На нинішній день діяльність ЄБРР включає такі показники: сукупні виплати – 11 335 млн євро, частка приватного сектора в портфелі становить 46%, кількість активних портфельних проєктів – 200, 4 221 млн євро – актуальне портфоліо проєктів, операційні активи – 2 405 млн євро, частка власного капіталу портфелю сягає 7 %. На стадії реалізації знаходиться 9 спільних з ЄБРР проєктів загальним обсягом позик 1 764,0 млн євро. Обсяг використання коштів позик ЄБРР за цими проєктами станом на 31 березня 2022 року – 600,67 млн євро (34,1 % загальної суми позик).

Поточний портфель (4 221 млн євро), включає невикористані зобов'язання та складається із:

Рис. 8. Склад портфоліо

Fig. 8. The composition of the portfolio

Побудовано автором на основі [10]

Протягом всього часу членства України у Європейському банку реконструкції та розвитку вона докладає всі зусилля для налагодження ефективної співпраці з таким потужним фінансовим джерелом. Нині реалізована значна кількість проєктів в усіх соціально-економічних сферах життя.

Пріоритети ЄБРР будуть згруповані за такими напрямками:

- сприяння приватизації державного сектору;
- сприяння чесній конкуренції серед приватних підприємств;
- підвищення стабільності фінансової системи;
- сприяння зовнішньої торгівлі та інвестицій в Україну.

Тому початкова стратегія - план кризового реагування з урахуванням загроз для економіки, буде припинена.

Висновки. Співробітництво з міжнародними валютно-фінансовими організаціями допомагає вирішенню багатьох фінансово-економічних і соціальних проблем України. Крім того, свідчить про прагнення України інтегруватися у світову економіку і допомагає зробити суттєві кроки у цьому напрямі. Метою співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями має стати забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах через ефективне залучення і використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки. Незважаючи на низку організаційних недоліків, взаємодія України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями скерована на залучення додаткових фінансових ресурсів для реформування національної економіки держави, реалізацію пріоритетних системних та інвестиційних проєктів.

Для того, щоб підвищити рівень співпраці України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями та її віддачу для національної економіки, доречно розробляти проєкти міжнародних фінансових операцій із конкретно визначеним, максимально ефективним спрямуванням коштів; а отримавши ці кошти, жорстко контролювати їх використання. Це дозволить здійснити структурну реформу економіки України, сприяти її інноваційному розвитку, а в результаті – підвищити

конкурентоспроможність національної економіки, що допоможе їй успішно інтегрувати у світовий економічний простір.

1. Dreaming with BRICs: the Path to 2050. URL: <http://www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf>. (Last accessed: 15.11.2020).
2. IMF Staff discussing note – Corruption: costs and mitigation strategies. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1605.pdf>. (Last accessed: 05.11.2020).
3. Минфин назвал условия, на которых Украина взяла кредит МВФ. URL: <https://news.finance.ua/ru/news/-/471782/minfin-nazval-usloviya-na-kotoryh-ukraina-vzyala-kredit-mvf>. (дата звернення 12.11.2020).
4. Україна отдала МВФ 65 млн долларов за неполученные транши, - НБУ. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/196894-ukraina-otdala-mvf-65-mln-dollarov-za-nepoluchennye-transhi-nbu> (дата звернення 12.11.2020)..
5. За останні 6 років Україна заплатила МВФ понад 65 млн доларів за неотримані транші – НБУ. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/03/23/672228/> (дата звернення 12.11.2020)..
6. Інформаційна довідка щодо співробітництва України з Світовим банком - Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=294420&cat_id=48396. (дата звернення 15.11.2020).
7. Марущак В. Особливості новітніх тенденцій науково-технологічного розвитку в системі антикризових заходів Україні. *Дослідження міжнародної економіки: Збірник наукових праць*. 2017. С. 197–209.
8. МВФ очікує зростання дефіциту держбюджету України у 2022 році до 17,8% ВВП і повернення його нижче 10% з 2027 року. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/825718.html>. (дата звернення 12.11.2020).
9. МВФ погіршив прогноз для глобальної економіки. Україна втратить цього року до 35% ВВП. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3461713-mvf-pogirshiv-prognoz-dla-globalnoi-ekonomiki-ukraina-vtratit-cogoric-do-35-vvp.html>. (дата звернення 12.11.2020).
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : веб-сайт. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/mvf> (дата звернення 12.11.2020).
11. Офіційний сайт Світового Банку. URL: <http://search.worldbank.org/projects?qterm=Ukraine+loans+&projname=&id=#>. (дата звернення 15.11.2021).
12. Про Державний бюджет на 2012 рік. Закон України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws. (дата звернення 15.11.2021).
13. Про Державний бюджет на 2013 рік. Закон України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws. (дата звернення 15.11.2021).
14. Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями. Урядовий портал. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244829807&cat_id=244828922. (дата звернення 30.10.2021).
15. Щодо вдосконалення роботи України з МВФ – МБПР. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1601/> . (дата звернення 12.11.2021).
16. Як змінювався рівень інфляції в Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/12/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-inflyaciyi-ukrayini> (дата звернення 12.11.2021).

References

1. “Dreaming with BRICs: the Path to 2050.” Goldmansachs, www.goldmansachs.com/our-thinking/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf. Accessed 15.11.2020.
2. “IMF Staff discussing note – Corruption: costs and mitigation strategies.” Imf, www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2016/sdn1605.pdf. Accessed 5 Nov.2020.
3. “The Ministry of Finance called the conditions under which Ukraine took an IMF loan.” News.finance, <https://news.finance.ua/ru/news/-/471782/minfin-nazval-usloviya-na-kotoryh-ukraina-vzyala-kredit-mvf>. Accessed 12 Nov.2020.
4. “Ukraine gave the IMF 65 million dollars for unreceived tranches, - NBU.” Sud, sud.ua/ru/news/publication/196894-ukraina-otdala-mvf-65-mln-dollarov-za-nepoluchennye-transhi-nbu. Accessed 12 Nov.2020.
5. “Over the past 6 years, Ukraine has paid the IMF more than \$ 65 million for unreceived tranches – NBU.” Epravda, www.epravda.com.ua/news/2021/03/23/672228/.

6. "Information on Ukraine's cooperation with the World Bank." Official Website of the Ministry of Finance of Ukraine, www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=294420&cat_id=48396. Accessed 15 Nov.2020 .
7. Marushchak, V. "Features of the latest trends in scientific technological development in the system of anti-crisis measures in Ukraine." *Research of International Economics: Collection of Scientific Papers*, 2017.
8. "The IMF expects Ukraine's state budget deficit to grow to 20.8% of GDP in 2022 and return below 10% by 2027". Interfax, ua.interfax.com.ua/news/economic/825718.html. Accessed 12 Nov.2020.
9. "The IMF has downgraded the outlook for the global economy. Ukraine will lose up to 35% of GDP this year." Ukrinform, www.ukrinform.ua/rubric-economy/3461713-mvf-pogirsiv-prognoz-dla-globalnoi-ekonomiki-ukraina-vtratit-cogoric-do-35-vvp.html. Accessed 12 Nov.2020.
10. Official site of the Ministry of Finance of Ukraine, <https://www.mof.gov.ua/uk/mvf>. Accessed 12 Nov.2020.
11. Official site of the World Bank, search.worldbank.org/projects?qterm=Ukraine+loans+&projname=&id=#. Accessed 15 Nov. 2021.
12. About the State budget for 2012. Law of Ukraine. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws. Accessed 15 Nov. 2021.
13. About the State budget for 2013. Law of Ukraine. The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws. Accessed 15 Nov.2020 .
14. "Cooperation with international financial organizations." Government portal, www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244829807&cat_id=244828922. Accessed 30 Oct. 2021.
15. Regarding the improvement of Ukraine's work with the IMF - IBRD. Analytical note. National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine, www.niss.gov.ua/articles/1601/ . Accessed 12 Nov.2021.
16. "How inflation has changed in Ukraine." Slovoidilo, www.slovoidilo.ua/2021/08/12/infografika/ekonomika/yak-zminyuvavsya-riven-inflyaciyi-ukrayini. Accessed 12 Nov.2021.

УДК 351.82: 330.341.1

doi: 10.15330/apred.1.18.186-200

Перезова І.В.¹, Морозова О.С.², Сакун А. Ж.³, Майнка М.К.⁴

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СВІТОВОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

¹Івано-Франківський національний університет нафти і газу, Міністерство освіти і науки України, Кафедра підприємництва та маркетингу, вул. Шопена, 1, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна, тел: +380673423720, e-mail:perevozova@ukr.net ORCID: 0000-0002-3878-802X

²Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Міністерство освіти і науки України, Кафедра міжнародних економічних відносин, вул. Чорновола, 1, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна, тел: +380674977738,